EPISTEMOLOGICAL STUDIES IN PHILOSOPHY,
SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ISSN 2618-1274 (Print), ISSN 2618-1282 (Online)

Journal home page: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/index>

ФІЛОСОФІЯ

Юлія Олександрівна Шабанова

Доктор філософських наук, професор
Завідувачка кафедри філософії і
педагогіки
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Просп. Дм. Яворницького, 19, Дніпро,
Україна

Yulia Olexandrivna Shabanova

D.Sc. (Philosophical Sciences), Professor
Head of the Department of Philosophy and
Pedagogy
National Technical University «Dnipro
Polytechnic»
Ave. Dm. Yavornitsky, 19, Dnipro,
Ukraine

Email: jshabanova@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5876-4140>

УДК 141.78:130.2

ОСЦИЛЯЦІЯ ЯК ВИМІР ФІЛОСОФІЇ МЕТАМОДЕРНУ

Received 10 July 2019; revised 21 August 2019; accepted 22 September 2019

DOI: 10.15421/341920

Анотація

Стаття присвячена здійсненню дослідницької мети системно-теоретичного аналізу нової метамодерної парадигми на підставі культур-філософського дискурсу останнього десятиліття, визначенню концептуального змісту метамодерну та його специфічної особливості в методології осциляції, що виступає визначальною ознакою метамодерної парадигмальності. В роботі проаналізовано рефлексивна література щодо кризових явищ постмодерну та формування постпостмодерну, а також теоретична база метамодерну; визначено «метамодерн» як період філософії початку 21 століття, що характеризується середньою позицією між цінностями та ідеалами модерну та їх негацією постмодерном. Специфічною особливістю метамодерну визнано методологія осциляції, як парадигмальний дискурс між оптимістичним конструктивізмом модерну та іронічним деконструктивізмом постмодерну. Виявлено, що осциляція сприяє здійсненню взаємодовизначення метафізико-екзистенційного в онтології, інтуїтивно-раціонального в гносеології, науково-поетичного в епістемології та індивідуально-соціального в антропології метамодерну, що прагне до реконструкції цілісного.

Ключові слова: *постпостмодерн, metaxis, коливання, реконструкція, цілісність.*

Osillation as Determination of Metamodern Philosophy

Abstract

This article is concerned with the systematic and theoretical analysis of the new metamodern paradigm based on the culture and philosophical discourse of the last decade, to the definition of the conceptual content of the metamodernity and its specific features in the methodology of oscillation, which is the defining feature of the ontological, gnosis and epistemological as well as anthropological aspects of metamodern paradigm. This paper analyzes the reflexive literature on post-modern crisis phenomena and postpostmodern formation (Kroker, Scott, Alexander & Colony, Anderson, Bauman, Hutcheon, Nelson). It was determined that among the varieties of manifestation of the postpostmodern, metamodernity takes a dominant position and supersedes the post-postmodern in the view of the cultural and philosophical discourse. The source base of the metamodernity (Vermeulen & Akker, Turner, Abramson, Dumitrescu, Freinacht) has been studied, on the basis of which it was determined that the metamodernity is presented as a philosophical viewpoint, seeking to reproduce a new description of contemporary reality not by negating the previous period, but by taking into account the whole philosophical experience of modern and postmodern. The etymology of the "metamodernity" term was shown on the basis of the renewal of the concept of "metaxis" (meta) in the Platonic sense, which assigns to the metamodernity the middle position between the values of modernity and the tools of the postmodern, where modernity acts as a strategy and postmodern tactics of metamodernity.

A paradigm-new peculiar feature of metamodernity is determined by oscillation, which is the basis of ontological, epistemological and anthropological positions. The metamodern philosophy is defined as the "state of the senses", which makes a "neo-romantic switch" to subjectivity in the processual implementation of the reconstruction of integrity, oscillatingly absorbing the constructivism of the modernity and the deconstructivism of the postmodern. The methodology of oscillation shapes the process of equivocation of the spiritual and material, metaphysical and existential, intuitively-rational, individually-social, forming a reconstruction of integrity in the metamodern era, the basic principle of which is the ethics of acceptance, free from ideological commitment.

Keywords: *postpostmodern, metaxis, oscillations, reconstruction, integrity.*

Осциляция как измерение философии метамодерна

Аннотация

Статья посвящена достижению исследовательской цели системно-теоретического анализа новой метамодерной парадигмы на основе культур-философского дискурса последнего десятилетия, определению концептуального содержания метамодерна и его специфической особенности в методологии осциляции, выступающей определяющим фактором метамодерной парадигмальности. В работе проанализированы рефлексивная литература кризисных явлений постмодерна и формирования постпостмодерна, а также теоретическая база метамодерна; обосновано определение метамодерна как периода философии начала 21 века, характеризующегося срединной позицией между ценностями и идеалами модерна и их негацией постмодерном. Специфической особенностью метамодерна признана методология осциляции, как парадигмального дискурса между оптимистичным конструктивизмом модерна и ироничным деконструктивизмом постмодерна. Выявлено, что осциляция способствует осуществлению взаимодоопределения метафизико-экзистенциального в онтологии, интуитивно-рационального в гносеологии, научно-поэтического в эпистемологии и индивидуально-социального в антропологии метамодерна, стремящегося к реконструкции целостного.

Ключевые слова: *постпостмодерн, metaxis, колебания, реконструкция, целостность.*

Постановка проблеми.

Ускладнення сучасного світу та буття людини в умовах кіберпростору, технічної симуляції та невинуватих ризиків втрати сенсів провокує пошуки відповідного стану філософії, що спроможна зберегти та захистити людину від загубленості в оманливій реальності. Постмодерні потуги іронічно заховатися від визначення смислів та відповідальності людини за еволюційні процеси не дали надії на продовження цивілізаційної історії. Симулякри та наративи постмодерну призвели до крайньої деконструкції феномену людини, а з ним й сенсу існування. Концепти постмодерну «Смерть суб'єкта» [Фуко 1994], «смерть автора» [Барт 1994], «Кінець історії» [Фукуяма 2009] зайшли в глухий кут. При цьому філософській установці «кінця історії», від якої пізніше відмовився й сам Фукуяма, протиставляється синергійний «постулат відкритого світу» [Prigogine & Stengers 1984], який не обмежений лінійною залежністю. Тобто історія не завершена, й має отримати кардинально

новий сценарій. За останні десятиліття актуальним питання філософії стає пошук принципово нової позиції в питанні сенсу буття й людини, що має не повторювати вже існуючі позиції, але ж при цьому враховувати весь світоглядний досвід людства. На черзі нова світоглядна парадигма, еволюційно очікувана й філософські запитана, актуальність якої обумовлена кардинальною зміною розуміння людини, як індивідуальної та соціальної істоти.

Аналіз літератури за темою дослідження.

Наприкінці 90-х років 20-го століття нагріває тенденція до змін світоглядної позиції. Безплідність постмодерну, що породжує симулякри, як копії копій, оригінали яких вже не існують, вичерпує себе. Виникає потреба переосмислення цінностей і смислів, закріплених за постмодерном, оновлення яких все більше відбувається за рахунок переосмислень ідеалів модерну. При цьому, весь інструментарій, напрацьований постмодерном, зберігається, а культурний простір початку 21-го

століття породжує запит на осмислення нових культурних тенденцій. У цьому коливанні між іронією, скепсисом та критикою постмодерну і чистотою ідеалів модерну з'являється нова установка, яка умовно отримала назву постпостмодерн, що слідуючи за постмодерном, заперечує досягнення свого попередника.

Теоретики постмодерну вже наприкінці 20-го століття починають відчувати втому від безплідності його інтелектуальних ігор та фіксувати кризу в філософії. Так в середині 1980-х років канадські автори Артур Крокер і Девід Кук починають говорити про те, що настає інша за постмодерном, культурна стадія, визнаючи її «гіпермодерн» або «гіперсучасність» [Kroker & Cook 1988]. Скотт Леш [Scott 1990], Джеффри Александер і Пітер Колоні [Alexander & Colony 1991], Перрі Андерсон [Anderson 2006] з кінця 1990-х років починають говорити про те, що постмодерн здає свої позиції. Зигмунд Бауман, автор численних робіт присвячених соціології постмодерну, в кінці 90-х років вводить поняття «постсучасність», змістовно відмінне від постмодерну [Bauman 1997]. У 2000 році виходить його книга «Текуча сучасність» [Bauman 2000], в якій Бауман запобігає терміну «постмодерн» щодо сучасного етапу культурного розвитку.

Особливо явно криза постмодерну відчувається на початку 2000-х р., що виразилося в пошуках обґрунтувань нової смислової домінанти культурної епохи та відповідної термінології. Канадська дослідниця постмодерну Лінда Хатчеон в своїй книзі «Політика постмодернізму» проголошує кінець постмодерну, закликаючи звернутися до адекватного сучасності терміну «постпостмодернізм» [Hutcheon 2002]. Цю ідею підтримав і концептуально розробив Джеффри Нілон в своїй книзі «Постпостмодернізм, або культурна логіка актуального капіталізму» [Nelon 2012]. Так званий, постпостмодернізм, на початку 2000-х рр. представляється складним явищем, що містить безліч термінологічних уточнень, у вигляді автономізму [Роберт Семюелс], псевдомодернізму і діджімодернізму [Алан Кірбі], альтермодерну [Ніколя Бурріо], трансмодерну [Енріке Домінго Дюссель Амбро-

зіні], гіпер- або супермодерну [Ніколь Обер]. Загальним місцем представлених тенденцій є позначення нової культурної епохи, схильної до переосмислення ідеалів модерну на інструментарії постмодерну. У різноманітні термінологічних тенденцій постпостмодерну найбільш переконливо представлений метамодерн, що швидко усунув з сучасного культур-філософського дискурсу термін «постпостмодерн».

Метою дослідження є обґрунтування новітнього ракурсу сучасної філософської парадигми перших десятиліть 21 століття в межах метамодерну та його специфіки у вигляді методології осциляції. Досягнення мети здійснюється завдяки системно-теоретичного аналізу метамодерної парадигми на підставі сучасного культур-філософського дискурсу, визначенню концептуального змісту метамодерну та його специфічної особливості в методології осциляції, що виступає визначальною ознакою онтологічного, гносео-епістемологічного та антропологічного аспектів сучасної філософії.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасна епоха, що почала свій відлік умовно з нового століття, обумовила специфіку метамодерну, який вбирає в себе особливість часу, у вигляді стрімкої мінливості, що не залишає часу на статичні системні розробки, які застарівають до початку свого дозрівання. Саме ця мінливість та небачені дотепер швидкості здійснення всіх форм буття й виступають основною підставою концептуального наповнення метамодерну. Ця мінливість знаходить відображення в новому якісному підході, якого не знав жодний філософський період, здійснюючись або в межах однієї світоглядної парадигми (космоцентризм, теоцентризм, антропоцентризм тощо), або в просторі плюральної невизначеності. Вперше в світоглядному колі починає домінувати концепт коливання в якості сумісності несумісних бінарних опозицій модерну і його критики постмодерном. Метамодерн, переступаючи через постмодерністський релятивізм і концептуальну плюральність, прагне зафіксувати і

створити новий опис сучасної реальності. Це дає підстави сподіватися, що метамодерн – не новомодний чи черговий «ізм», а принципово нова філософська позиція, що відповідає сучасним світоглядним запитам.

Виходячи з парадигмальної новизни потребує пояснення етимологія терміну «метамодерн», в якому трактування «мета» використовується в сенсі забутого платонівського смислу, що був витіснений з європейського контексту аристотелівським розумінням. Якщо, відносно «першої філософії» Аристотеля у вигляді метафізики, приставка «мета» несе смисловий зміст «поза», «понад» або «після», то в платонівському розумінні терміну *metaxis* (мета) означає взаємодію полярностей, за своєю суттю пов'язаних між собою, тобто позначає коливання між двома протилежностями і одночасність їх врахування. В онтології Платона *Metaxis* виступає в значенні еквівокації, тобто серединного стану, що включає в себе як світ ідей, так і світ речей, тоді як в аристотелівському значенні *Metaxis* виконує функцію їх розділення, визначаючи номінативну реальність речей як самодостатню.

Саме на платонівський зміст «мета» (*Metaxis*) спираються теоретики метамодерну, визначаючи сучасну епоху не протистоянням постмодерну або історично віддаленому модерну, а збиранням в нову якість основні ідей попередніх змістовно протилежних культурних парадигм.

При цьому модерн виступає стратегією, а постмодерн тактикою метамодерну, відмінна риса якого полягає в новому стані осциляції (коливання), поняття запозиченого ідеологами метамодерну з фізики елементарних частинок. Осциляція виступає методологією збирання та допущення всіх світоглядних парадигм, всього філософського досвіду, нічого не заперечуючи й при цьому нічого не стверджуючи в завершеному вигляді.

Активне застосування і змістове обґрунтування термін «метамодерн» отримує в базових, програмних роботах першого десятиліття 21 століття. Перш за все, це робота нідерландських культурфілософів Тімотеуса Вермюле-

на і Робіна Ван ден Аккера, визнаних сьогодні теоретиками метамодерну. У 2010 році в журналі «Естетика і культура» вони публікують роботу «Нотатки про метамодерн» [Vermeulen & Van den Akker 2010], в якій пропонують точку зору щодо нової «культурної домінан-ти», яка ознаменувала метамодерн. Автори визначають метамодерн як дискурс осциляції (коливання) між оптимізмом модерну і насмішкою постмодерну, як неоромантичний поворот, першого десятиліття 21 століття, що здійснився, перш за все, в мистецтві. Вермюлен і Аккер характеризують метамодерн «розгойдуванням між типово модерністською прихильністю й специфічно постмодерністською відчуженістю», називаючи цю філософську позицію «структурою почуттів» [Vermeulen & Van den Akker 2010: 57]. У пошуках методологічних підстав метамодерну автори обґрунтовують концепцію неоромантизму як актуалізованого повернення до суб'єктивної чуттєвості. На відміну від романтизму постмодерний неоромантизм, прагнучи до ідеалів, так і не стверджує їх, частково спираючись на Шлегеля: «завжди – в становленні, ніколи – в досконалості» [Schlegel 1975: 175].

В 2011 році з'являється «Маніфест метамодернізму» Люка Тьорнера [Turner 2011]. Він складається з 8 пунктів, які стверджують осциляцію як основу культурної домінан-ти метамодерну на основі «діаметрально протилежних ідей, що діють, як пульсуючі полярності колосальної електричної машини, що призводить світ в дію» [Turner 2011]. «Ми розглядаємо маніфест метамодернізму, – зазначає Люк Тьорнер в своїй наступній роботі «Метамодернізм: короткий вступ», – в якості освіченої наївності, прагматичного ідеалізму, помірнього фанатизму й коливань між іронією та щирістю, конструкцією та деконструкцією, апатією та вабленням, намагаючись досягти станів переваги (трансцендентності), як нібито це знаходиться в наших можливостях» [Turner 2015].

Свій погляд на метамодерн висловлює сучасний американський дослідник Сет Абрамсон в низці публікацій на цю тему. Так в 2014 році він опублікував в електронному видан-

ні «Haffpost» роботу «Метамодерн: основи», в якій підкреслює самоцінну неповторність метамодерну: «Метамодерн прагне подолати відстані, особливо відстань між речами, які здаються протилежностями, відтворити відчуття цілісності, яке дозволяє нам, у простому розумінні, – перевершити наше середовище та рухатися вперед з метою створення позитивних змін у наших спільнотах та в світі» [Abramson 2014]. В статті «Десять основних принципів метамодерну» в «Haffpost» за 2015 р. дослідник, із притаманним для метамодерну колюванням між обережним оптимізмом та постіронією висловлює базові принципи у вигляді десятикратного повторювання *It's all right*. В цьому, на перший погляд, примітивному прийомі й криється серединна позиція метамодерну, колювання між серйозним та жартівливим, надією та скепсисом, спрощеним та ускладненим тощо. Сет Амрамсон докладно обґрунтовує ці принципи, серед яких змістовно продуктивними представляються наступні: Конвенціональні відносини між модернізмом і постмодернізмом; Перевага діалогу над діалектикою; Парадоксальність; Колапс відстаней; Стирання кордонів звичних форм ідентичностей; Оптимістична відповідь на трагедію, Інтердисциплінарність [Abramson 2015].

Своєрідним аналізом метамодерну на підставі світоглядних основ сучасного суспільства та мистецтва представлена робота Олександри Думітреску «Що таке метамодерн та навіщо? Роздуми про метамодерн як період та мода» [Dumitrescu 2016]. Думітреску, вбачає одним із теоретичних джерел метамодерну роботу індійської засновниці Сахаджа-Йоги Нірмали Шривастави «Мета Модерн Ера». Олександра Думітреску підкреслює, що робота індійської йогині це «культурний та духовний маніфест, який чітко визначив уявлення сучасності та постмодернізму та запропонував здоровий глузд, рівновагу та внутрішню трансформацію як засоби захисту» [Dumitrescu 2016].

В числі програмних праць метамодерну треба згадати роботу 2017 року швейцарського політичного філософа і соціолога Ханзі Фрайнахта «Суспільство слухачів:

метамодерне керівництво до першої книги з політики» [Freinacht 2017], в якій він присвячує главу «Що таке метамодерн?» аналізу базових ідей філософії модерну, постмодерну і метамодерна. Визначаючи ідеї модерну як віру в науку, розум, розвиток і прогрес при засадничій ролі людини, а ідеї постмодерну як критичний погляд на абсолютність знань, недовіру до наративів прогресу, іронічність стосовно модерного розуміння індивіда і його засадничої ролі в ході історії та протиставлення мультикультурного порядку демократії, автор висловлює ідею метамодерну через бінарні опозиції ідейних домінант двох попередніх епох. Осциляція між ними й визнається автором специфікою метамодерну. Показовим є питання, що ставить автор: «Як можуть модерні, постмодерні і домодерні люди продуктивно жити разом?» [Freinacht 2017]. Відповідь на це питання передбачає збирання нової парадигмальної якості, затребуваної сучасним світом, з врахування всього попереднього філософського досвіду. Таким чином, можна зазначити, що вперше філософська парадигмальність формується не шляхом заперечення чи протиставлення попереднього, а вбираючи в себе всі еволюційні ступені формування філософської рефлексії, зберігаючи їх як самоцінні.

У 2017 році автори роботи «Нотатки про метамодерн» Тімотеус Вермеулен і Робін Ван ден Аккер разом з Елісон Гіббонсоном видають збірник статей «Метамодерн: історія, афект і глибина після постмодернізму», присвячений дослідженням метамодерну в різних областях мистецтва і культури, які стали лабораторією відпрацювання метамодерних ідей [Van den Akker & Gibbons & Vermeulen 2017].

На підставі базових робіт метамодерну останніх років, можна зазначити, що метамодерн є описовою позицією сучасної культурної домінанти епохи диджиталізації, що характеризується еквівокацією модерна і постмодерна та знаходить новітній прояв через осциляцію між модерном та постмодерном та містить концептуальні перспективи філософії 21 століття.

Природа осцилятивної специфіки мета-

модерну логічно пояснюється закономірним відпрацюванням змістовного наповнення всіх попередніх філософських парадигм, що формують відповідні часу та рівню розвитку культури моделі світорозуміння.

У кожній моделі є свої межі, відповідні інструменти, умови здійснення. Ідеально точна модель – абсолютна повнота реальності – залишається недосяжною недосконалою свідомості, що є дійсністю, тобто дійсною частиною, фрагментом реальності, в платонівському сенсі. Світоглядні чи філософські моделі, так само являються фрагментами на шляху відновлення чи наближення до абсолютної реальності. В філософському сенсі це прагнення до істини в її максимально можливому здійсненні. Так, будь яка філософська система, що ґрунтується на відповідній світоглядній парадигмі лише елемент, що породжує антимодель та виступає діалектичним протиставленням того, що не врахувала попередня система. Таким чином, зміна культурних парадигм відбувається шляхом чергування моделі та антимоделі та є еволюційним шляхом до відновлення повноти реальності, прагнення до абсолютної істини. При цьому Абсолют це цілісність, а знання це розрізнення цієї цілісності. На шляху до Абсолютного відбувається накопичення протилежностей, що призводить до необхідності зміни методології та інструментарію філософії. В умовах її сучасного розвитку лінійна діалектичність, що здійснюється на запереченні попереднього ступеня розвитку, системи, знання, не відповідає синергійним підходам холономного світорозуміння, обумовленого квантовою картиною світу. На цьому шляху метамодерн відображає тактику прийняття всієї доступної повноти реальності шляхом коливання між протилежними світоглядними позиціями та філософськими парадигмами, відпрацьованими попередніми епохами. Якщо премодерн – це епоха спрямована до вічних цінностей, епоха, що триває на генетичній пам'яті вічної мудрості, зануреної в надрах езотерики стародавніх культур та «вічної філософії», модерн – це спроба перетворити світ, відповідно цих цінностей завдяки раціональності, постмодерн – зневіра та

руйнація цих цінностей, як антимодель та деконструкція, то метамодерн – реконструкція цілісності шляхом врахування всього попереднього досвіду. При чому метамодерн – це не синтез, який би дав ще одну недосконалу модель. Особливість та неповторність метамодерну, як раз й полягає в специфіці осциляції – коливанні між протилежностями. Саме в прискореній траєкторії цього еволюційного коливання виникає потенціал глибинної реконструкції цілісного, істинного, що здійснюється через еквівокацію духовно-матеріального, метафізико-екзистенціального, раціонально-ірраціонального, езотеричного і екзотеричного, загального і конкретного на новому якісному рівні проживання смислів. Маятник між модерном і постмодерном в своєму коливанні «збиває» реальність, утворюючи реконструкцію цілісності метамодерну.

Модерн зайшов в глухий кут, Постмодерн вичерпав себе. Будь-що нове, або, навіть копія його – відразу ж зникає. Немає нічого стабільного. Надія на стабільність стає відразу ж примарною, істина не стабільна, так саме як й її негация. Все моментально чи в якусь мить перестає існувати. Єдине що реально – стан осциляції (розгойдування, коливання). У світі надлишку інформації, фактів, подій, знань, речей складно і вже не потрібно утримувати чи прагнути до стабільності або кінцевої системи як істинності. Світ постправди, фейкових новин та інформаційних маніпуляцій уводить від відчуття стабільності та розуміння суті дійсності. Загубленість в диджиталізованому світі містить небезпеку загубленості в смислах. Відмова від обмежуючої конкретики та прагнення до розширення свідомості шляхом не тільки інтелектуальної освіченості, а й духовної зрілості врятує світ від послідовно руйнуючої прикладної прагматики. Закономірним трендом метамодерну стає осциляція, яка полягає не в безглуздому розгойдуванні, а в мудрому збиранні вершків, «піни, збитої» до смислової квінтесенції часу. При цьому метамодерн не претендує на нову реальність, це було б примітивно для 21 століття, в котрому вже є розуміння того, що нового не існує. Є тільки ступінь нашого незнання, долаючи яке,

ми відкриваємо нове для себе (Людства). Метамодерн, з властивим йому обережним оптимізмом це лише прагнення до істинної реальності. Найбільш адекватним інструментарієм здійснення цього прагнення і представляється осциляцій.

Епістемологія і онтологія метамодерну ґрунтується на константі що вислизає від завершеності та систематизації. За твердженням теоретиків метамодерну Вермюлена и Ван ден Аккена: «епістемологію метамодерну (ніби-то), і його онтологію (між) слід розглядати як динаміку «оба-ніхто». Це одночасно модерн і постмодерн, і жоден з них» [Vermeulen & Van den Akker 2010: 70]. Ця серединна позиція, вказує на стан коливання між існуванням і свідомістю, що сформульовано в роботі нідерландських авторів у вигляді «подвійного послання модерністського прагнення до сенсу і постмодерністського сумніви у сенсі всього» [Vermeulen & Van den Akker 2010: 59]. Саме тому стратегією метамодерну визначено – перформатизм¹, втілений в сучасній естетиці осциляції як поєднання ентузіазму і глузування, «надії і меланхолії, розгойдуванням між обізнаністю і простодушністю, емпатією і апатією, цілісністю і розщепленням, ясністю і неоднозначністю, ... в пошуках істини, без очікувань її виявити» [Vermeulen & Van den Akker 2010: 75]. Так неоромантизм метамодерну онтологічно гіпостазує романтичний порив, стверджуючи стан коливання як домінуючу світоглядну позицію пошуку істини в її становленні.

«Якщо модерн висловлює себе через утопічний синтаксис, а постмодерн – через безвихідний паратаксис, метамодерн, виражає себе через а-топічний метаксис - серединність поза топосу, коливання поза місцем» [Vermeulen & Van den Akker 2010: 76]. Так метамодерн прагне здійснити намагання через коливальне збирання прийти до холономності (цілісності), але не в статичному, гібридному продукті, а в динамічному процесі коливання між гносеологічною постмодерністською іро-

нією і щирою серйозністю епістемологічних намірів модерну схопити Абсолютну ідею.

Якщо віхи *премодерну* шукають істину в античності через натурфілософію, в середньовіччі через християнський канон і догматику, в ренесансі через спостереження і науку, *модерн* – через технології і експеримент, *постмодерн* – через нігілізм і констатацію поразки всіх попередніх пошуків, то *метамодерн* - це шанс на набуття сенсу через цілісність. Сенсу ані у вигляді системи доказів, ані відмови або заперечень крайнощів. Сенсу як такого, що дозволяє виправдати всі форми існування й всю попередню еволюцію. Метамодерн це шанс, що дозволяє усвідомлено існувати, стверджуючи антиномічність мислення та бінарні опозиції як голографічну картину «Всього в усьому» [Blavatsky 2017: 55], де не тільки індивідуальність, але й індивід приймають статус всесвітньої значимості, при цьому уникаючи пафосу метафізичної абстрактності. Практика осциляції між протиріччями, бінарними опозиціями в процесуальності та вічній динамічності сприяє втіленню еквівокації (одночасного допущення крайніх позицій) як шляху до якісно нового світорозуміння. Можливо це і є квантовий перехід в інший вимір, де вже не антиномічне, а тріадне мислення дозволяє схопити сутність холономної реальності.

Спроба процесуально охопити максимальну амплітуду концептуальних коливань в філософії метамодерну виливається в міждисциплінарну емпірику. У філософії враховується все: і тисячоліттями напрацьований досвід логіко-теоретичних абстракцій, системних узагальнень на метафізичному рівні, і всі окремі випадки культурних практик, і дійсний фактаж сучасного політичного, релігійного, наукового соціального простору. Предметами осмислення стають новітні персонажі метамодерного соціуму, такі як Дональд Трамп, Борис Джонсон, Володимир Зеленський. Політичні діячі, що поєднують в собі іронію і щирість, відповідальність за державу й те-

Перформатизм - в контексті метамодернізму термін вводить Пауль Ешельман, описуючи перформатизм як навмисний самообман, щоб повірити в щось, жити з цим, щось вирішити щось наперекір собі. (R. Eshelman,

атральні загравання із публікою, прийняття кардинальних політичних рішень і дивакувату глузливість, клоунату, що межує з буфонадою, епатаж та інтимну щирість.

У пошуках істини метамодерн не має загальної мети, але приймає локальні істини – локальні правди, як рятівні острівці за які чіпляються коливальні рухи маятника існування. У зв'язку з цим, домінує індивідуальна ідеологія. Впродовж останнього десятиріччя західна цивілізація все більше набуває тенденцій до інтимних, сакральних, глибоко суб'єктивних згортань людини одиначної до свого внутрішнього світу. Глобалізація загострила проблему людини, показала небезпеку поглинання людини соціумом. У зв'язку з цим, тенденція філософії метамодерну спрямована до нового прочитання антропологічної проблематики, вираженої в правді індивідуального світогляду, в індивідуальному формуванні цінностей. При цьому, інший бік осциляції вказує на тяжкий тягар, породжений індивідуалізмом. «Усвідомлення себе індивідуальністю стає тягарем», – пише Артур Лавджой в своїй метамодерній роботі «Великий ланцюг буття: дослідження історії ідеї» [Lovejoy 2001: 12]. Мається на увазі тягар індивідуальної відповідальності за реалізацію своїх цінностей. З іншого боку, в такому явищі сучасності як масова культура відповідальність за діяння розчиняється в натовпі. Тобто відповідальності не несе ніхто, так як діяння належать всім. Це скоріше знак постмодерну в якому виправдана будь-яка деконструкція. Індивідуалізм метамодерну – це право благородної людини усвідомлено формувати сенси свого буття. При цьому, поразки у випадку егоцентричних помилок, виправданих «особливою обраністю», приймають масштаби на багато більші, ніж від масового вандалізму.

Істина метамодерну на перетині суб'єктивної і об'єктивної реальності. 21 століття просувається в якісно нові простори опанування реальності, що значно щире ніж будь-яка формула чи наукова система. Квантова фізика і нейрологія практично зустрічаються в своїх висновках. А отже, єдиною істиною виступає багатомірний космос людини. В цьому

і міститися особливість метамодерну, вірніше його природи осциляції. Неможливість абсолютизації ані антропосу, ані космосу примушує до коливань між ними, і можливо в цих коливаннях і є істина. Істина, яку згідно з Платоном, знає наша душа, і згадати (пізнати) її можливо через коливання між інтуїцією та розумом. Саме тому ознакою філософії метамодерну Вермюлен й Ван ден Аккен визначають «структуру почуттів», а її здійснення стає можливим на перетині філософії та мистецтва.

Домінантою метамодерну, як перетину філософії і мистецтва, стає етика в її повсякденному прояві. Етика безпосередності, неприкритої щирості та простодушності. Етика, в якій універсальне поєднується з повсякденним, а щирість конкретного знаходить перевагу над загальним, керуючи моральними конструктами не зверху – метафізичний ідеал універсального долгу, а знизу – екзистенційний сенс як універсальна цінність, як форма здійснення буття позатимчасової топосу.

Методологія осциляції дозволяє філософії метамодерну відкрити через почуття зв'язок з іншими та сформувані етику всеприйняття, в якій приймається вже не інший, а кожний. Бо кожний має право на «повернення до дому», до топосу без місця, до свого містичного начала, сутності, яка завдяки осциляції соціального та індивідуального отримує гідне місце й в онтології квантового світу, й в інтимній антропології кожного, завдяки чому у людини метамодерну виникає надія – пізнати себе істинного, поза шорами зовнішніх умовностей та фрагментарних реалій інформаційних оман.

Висновки.

Початок 21 століття відтворює тенденції формування нової культурної парадигми, що виникає на тлі змістовно не виправданого деконструктивізму постмодерну. Криза постмодерну відроджує оновлений потяг до цінностей модерну, який виступає стратегією нового періоду філософської континуальності. В надрах дослідників постмодерну наприкінці 20 століття зароджується тенденція формування філософської парадигмальності під загальною назвою постпостмодерн, який

отримав різновиди у вигляді псевдомодерну, діджімодерну, альтермодерну, трансмодерну, гіпер- або супермодерну, загальним місцем яких є переосмислення ідеалів модерну на інструментарії постмодерну. Метамоде́рн, як один із різновидів постпостмодерну, завдяки ретельному обґрунтуванню методологічної специфіки його теоретиками Т. Вермюлена та Р. ван ден Аккера, Л. Тьорнера, С.Абрамсона, О. Думітреску, Х.Фрайнахта тощо з 2010 року зайняв домінуючу позицію в культур-філософському дискурсі, витіснивши постпостмодерн із термінологічного простору сучасності. Метамоде́рн представлено як філософська позиція, що прагне відтворити новий опис сучасної реальності не шляхом заперечення попереднього періоду, а шляхом врахування всього філософського досвіду модерну та постмодерну. Етимологія терміну «метамоде́рн» відображає серединну позицію на підставі відновлення поняття «metaxis» (мета) в платонівському сенсі, тобто серединний стан, що вбирає в себе як світ ідей, так й світ речей. За аналогією, метамоде́рн визначається його теоретиками, як коливання між цінностями модерну та інструментарієм постмодерну, при цьому модерн виступає стратегією, а постмодерн – тактикою метамоде́рну.

Парадигмально новою специфічною рисою метамоде́рну визначається осциляція

(коливання), що виступає основою онтологічної, гносеологічної та антропологічної позицій. Філософія метамоде́рну визначається як «структура почуттів» завдяки чому здійснюється «неоромантичний поворот» до суб'єктивності в процесуальному здійсненні реконструкції цілісності, осцилятивно вбираючи конструктивізм модерну та деконструктивізм постмодерну. Методологія осциляція формує процес еквівокації духовно-матеріального, метафізико-екзистенційного, інтуїтивно-раціонального, загального і конкретного, утворюючи реконструкцію цілісності в добу метамоде́рну. Осциляція призводить до взаємодовизначення метафізично-екзистенційного в онтології, інтуїтивно-раціонального в гносеології, науково-поетичного в епістемології, антропо-космологічного в антропології, цементуючим началом чого виступає етика всеприйняття, вільна від ідеологічної прихильності. Людина метамоде́рну через атопічний метаксис отримує надію на реконструкцію своєї цілісної природи шляхом осцилятивного здійснення індивідуально-соціального. Таким чином, метамоде́рн початку 21 століття представляється новою парадигмальною, що враховуючи полярні модуси світоглядного та філософського досвіду, містить підстави для якісно нового періоду смислопокладання людини холономного мислення.

Бібліографічні посилання/References

- Abramson, S. (2015). Ten Basic Principles of Metamodernism. *Huffpost* viewed 29 July 2015, Retrieved from https://www.huffpost.com/entry/ten-key-principles-in-met_b_7143202
- Abramson, S. (2014). Metamodernism: The Basics. *Huffpost* viewed 12 Dec 2014. Retrieved from https://www.huffpost.com/entry/metamodernism-the-basics_b_5973184
- Alexander, J. & Colony, P. (1991). Differentiation theory and social change: Comparative and Historical Perspectives. *Social Forces* Vol. 69, No. 3 (Mar.), pp. 920-921 doi.org/10.2307/2579484
- Anderson, P. (2006). Spectrum: From Right to Left in the World of Ideas. *Antioch Review* Vol. 64, No. 3, pp. 578-579 doi.:10.2307/4615044
- Bart, R. (1994). *Izbrannye raboty: Semiotika. Poetika*. M. : Progress.
- Bauman, Z. (1997). *Postmodernity and its discontents*. New York: University Press.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press. doi.org/10.7765/9781526105882.00024
- Blavatsky, H (2017). *Isis Unveiled*. New York: J. W. Bouton
- Dumitrescu A. (2016). What is Metamodernism and Why Bother? Meditations on Metamodernism as a Period Term and as a Mode. *Electronic book review*. Retrieved from <https://electronicbookreview.com/essay/what-is-metamodernism-and-why-bother-meditations-on-metamodernism-as-a-period-term-and-as-a-mode/>
- Freinacht, H. (2017). *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics*. Retrieved from: <https://>

- www.amazon.com/Listening-Society-Metamodern-Politics-Guides/dp/8799973901
- Fuko, M. (1994). *Slova i veshchi. Arkheologiya gumanitarnykh nauk.* – SPb.: Progress.
- Fukuiama, F. (2009). *Konets istorii i poslednii chelovek.* M.: AST.
- Hutcheon, L. (2002). *The politics of postmodernism.* London-New York: Routledge. doi.org/10.4324/9780203129876
- Kroker, A. & Cook D. (1988). The Postmodern Scene: Excremental Culture and Hyper-Aesthetics. *Culture Texts Series.* Montreal: New World Perspectives. – pp 46-57.
- Lovejoy, A. (2001) *The Great Chain of Being: A Study of The History of An Idea.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Nelon, J. (2012) *Post-Postmodernism or the Cultural Logic of Just-in-Time Capitalism.* Stanford: Stanford University Press. (doi.org/10.1080/0950236x.2013.815427)
- Prigogine, I. & Stengers, I. (1984) *Order Out of Chaos: Man's New Dialogue with Nature.* New York: Bantam Books.
- Schlegel, F. (1975) *Atheneum Fragments/ Lucinde and the Fragments.* Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 150-182
- Scott, L. (1990) *Sociology of Postmodernism.* London: Routledge.
- Turner, L. (2011) The Metamodernist Manifesto. *Metamodernism.* Retrieved from <http://www.metamodernism.org>
- Turner, L. (2015) Metamodernism: A Brief Introduction. *Metamodernism.* Retrieved from <http://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction>
- Van den Akker, R. & Gibbons, A. & Vermeulen, T. (2017) *Metamodernism: History, Affect and Depth After Postmodernism.* London: Rowman & Littlefield.
- Vermeulen, T. & Van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture.* V 2 (1). pp. 56-77 doi.org/10.3402/ljm.v2i0.5677